

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในการสร้างสรรค์งานศิลปะใดๆ ก็ตาม กลวิธีเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้สร้างให้เห็นเป็นรูปธรรม ผู้สร้างที่มีฝีมือย่อมสามารถเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสม งดงาม สร้างงานศิลปะชิ้นนั้นให้มีคุณค่าควรแก่การยกย่อง ในวรรณคดีหรือวรรณกรรมซึ่งเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งก็เช่นกัน ผู้ประพันธ์ที่สามารถ ย่อมใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างสรรค์งานให้งดงาม มีคุณค่าถึงขั้นวรรณศิลป์

ในงานประพันธ์นั้น ผู้ประพันธ์หรือกวีอาจใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ เพื่อสร้างอรรถกถาแฝงให้งานมีความงาม มีความวิจิตรในด้านเสียงหรือความหมาย หรือทั้งเสียงและความหมาย บางคนอาจใช้เพื่อสร้างภาพที่ยิ่งใหญ่ให้พลังที่รุนแรง และบางคนก็ใช้เพื่อสร้างภาพที่ดูเรียบง่าย แต่มีความหมายลุ่มลึก สื่อความได้หลายนัย

กลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ใช้เพื่อสื่อความหมายที่กว้างขวางและลึกซึ้ง เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่สำคัญในการสร้างงานประพันธ์ให้ทรงคุณค่า ดังที่ ชลธิรา สัตยาวัดมณา ได้กล่าวไว้ว่า

“งานเขียนที่ดี มีคุณค่าทางวรรณศิลป์นั้น ย่อมมีความหมายซับซ้อน ดีความได้หลายแง่หลายมุม แม้แต่คำเพียงคำเดียวในงานเขียนบางชิ้นก็อาจจะนำมาตีความได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง และอาจจะมีทั้งความขัดแย้งและความกลมกลืนอยู่ในคำเดียวกันได้. ในการสำรวจความหมายเราจึงต้องตระหนักว่า ความหมายมีหลายนัย และในความหมายหลายนัยนั้นมีความขัดแย้งซึ่งกลมกลืนไปด้วยกันอย่างแน่นอน อันจัดเป็นคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งนั่นเอง”^๑

^๑ ชลธิรา สัตยาวัดมณา, “การสำรวจความหมาย” การใช้ภาษา พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ: เติลด์ไทย, ๒๕๒๔), หน้า ๒๐๑.

คำกล่าวข้างต้นนี้ช่วยเน้นย้ำให้เห็นว่า ในบรรดากลวิธีทางวรรณศิลป์ที่สร้างให้งานมีความดีเด่นถึงขั้นวรรณศิลป์นั้น กลวิธีการเขียนที่ทำให้งานเขียนมีความหมายซับซ้อน ดีความได้หลายแง่หลายมุมก็เป็นอีกลักษณะหนึ่ง ที่สร้างงานเขียนชิ้นนั้นให้มีคุณค่าดีเด่น

ในงานกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ซึ่งมีลักษณะเป็นกาพย์กลอนแห่งความคิด มีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวาง เนื้อหาสาระภายในของงานส่วนใหญ่จะอยู่ที่สารที่กวีสื่อสู่ผู้อ่าน บางครั้งเรียบง่ายและชัดเจน แต่บางครั้งลุ่มลึกและแยบคาย ฉะนั้นเพื่อให้เข้าถึงเนื้อในของงาน การตีความหรือการวินิจฉัยสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด

ในการตีความสารนี้เป็นไปได้ว่า

“สิ่งที่นักประพันธ์แสดงออกด้วยภาษา ด้วยถ้อยคำ อาจจะมีไขความหมายทั้งหมดส่วนที่กวีมิได้กล่าวออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร อาจจะมีความหมายลึกซึ้งไปกว่าสิ่งที่เขาขีดเขียนออกมาอย่างชัดเจนก็ได้ “คำ” กับ “ความ” นั้นเป็นสิ่งสัมพันธ์กัน แต่นักประพันธ์บางคนก็ตั้งใจที่จะสื่อ “ความ” ที่เกิน “คำ” ส่วนที่เขามิได้พูดออกมานั้น จึงเป็นส่วนที่ผู้อ่านจะต้องไปขุดค้นแสวงหาออกมาให้ได้ โดยอาศัยถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมนั้นเป็นเครื่องนำทาง ในกรณีนี้ ผู้อ่านจะต้องใช้ทั้งจินตนาการ และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ มาช่วยในการแสวงหาความหมายซ่อนเร้นที่กวีได้แฝงไว้ในวรรณกรรม”^๒

จึงกล่าวได้ว่าในการอ่านงานวรรณกรรมนั้น ผู้อ่านมีเสรีภาพมากพอที่จะใช้จินตนาการและประสบการณ์ ดีความสารที่กวีส่งออกมาในวรรณกรรมชิ้นนั้นๆ เพราะหากไม่ตีความเลย นอกจากผู้อ่านจะเข้าไม่ถึงความคิดที่กวีซ่อนแฝงไว้แล้ว รสในการอ่านก็ย่อมอ่อนไปมาก อย่างไรก็ตาม การตีความย่อมต้องอยู่ภายใต้กรอบบางประการ ที่จะไม่ทำให้ตีความออกนอกตัวบทจนเกินไป และกรอบสำคัญประการหนึ่งก็คือ การพิจารณากลวิธีทางวรรณศิลป์ที่กวีใช้ในงานประพันธ์นั่นเอง

^๒ เจตนา นาควัชระ, “การสื่อความและการตีความ” ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ : ศยาม, ๒๕๔๒), หน้า ๔

เนื่องจากในการสร้างงานกวีนิพนธ์นั้น กวีมุ่งที่จะถ่ายทอดความคิดของตนให้ผู้อ่านเข้าใจ และเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดก็คือกลวิธี หากกวีสามารถสร้างกลวิธีได้ถึงขั้นวรรณศิลป์ ย่อมสามารถสื่อสารโน้มน้าวให้ผู้อ่านเข้าใจ มีความรู้สึกนึกคิดร่วมกับตนด้วย และในทางกลับกัน ผู้อ่านที่จะเข้าถึงสารของงานชิ้นนั้นได้อย่างถ่องแท้ย่อมต้องพิจารณากลวิธีทางวรรณศิลป์ในงาน ให้ละเอียดลึกซึ้งด้วยเช่นกัน

ฉะนั้น การศึกษากลวิธีทางวรรณศิลป์ในงานกวีนิพนธ์เพื่อนำไปสู่การตีความสารจะทำให้ เห็นความคิดที่กวีต้องการสื่อแก่ผู้อ่าน และชี้ให้เห็นคุณค่าของงานกวีนิพนธ์ร่วมสมัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ศักดิ์สิริ มีสมสืบ กวีร่วมสมัยผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมทั้งเรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ เป็น กวีผู้หนึ่งที่มีกลวิธีการเรียงร้อยถ้อยคำเพื่อสื่อความคิดได้อย่างลุ่มลึกและแยบคาย “มีอนันต์สีขาว” รวมบทกวีนิพนธ์เล่มหนึ่งของกวีผู้นี้ ได้รับการยกย่องให้เป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่ง เอเชียของประเทศไทยประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ ด้วยเหตุผลที่ว่า

“เป็นรวมบทกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ทั้งความคิดและวิธีการ นำเสนอ มุ่งแสดงอุดมคติอันเชิดชูคุณค่าความบริสุทธิ์และความมีน้ำใจของ มนุษย์ กวีถ่ายทอดความคิดเป็นรูปธรรมที่เข้าใจได้ง่าย ผ่านบุคคลและเหตุการณ์ สมมติ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงและสังคมจริง แสดงความแตกต่างระหว่างสภาวะ อันบริสุทธิ์ไม่เสแสร้งของเด็ก กับสภาวะของผู้ใหญ่ที่ถูกครอบงำด้วยกรอบของสังคม ในแต่ละบทกวี เสนอแงความคิดอย่างประณีตหลายนัย ตีความได้กว้างขวางและลึกซึ้ง ด้วยกลการประพันธ์ที่เฉียบคม”^๙

ในกวีนิพนธ์เรื่องดังกล่าว แม้จะดูเรียบง่ายด้วยถ้อยคำภาษา และภาพเหตุการณ์ที่ปรากฏ ในเรื่อง แต่กลับแฝงไว้ด้วยความคิดที่กว้างขวางและลึกซึ้ง ตีความได้หลายระดับ จากคุณสมบัติ ดังกล่าวนี้อเอง จึงน่าสนใจที่จะนำงานวรรณกรรมของกวีผู้นี้มาศึกษาพิจารณาอย่างละเอียด ทั้ง เรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ แม้งานทั้งสองจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่ก็น่าสนใจว่ากลวิธีทางวรรณศิลป์ ในงานจะมีลักษณะร่วมที่โดดเด่นจนเป็นลักษณะเฉพาะของกวีหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้การนำ งานวรรณกรรมทั้งหมดของกวีมาศึกษาในแง่กลวิธีทางวรรณศิลป์กับการตีความว่ากลวิธีทาง

^๙ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, มีอนันต์สีขาว พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ: สามัคคีสาร, ๒๕๓๕), หน้าคำประกาศ ๙

วรรณศิลป์ในงานได้เชื่อมต่อการตีความสารอย่างไร น่าจะทำให้เห็นลักษณะเด่นของกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่กวีใช้ และทำให้เข้าใจเนื้อสารในงานได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. บทความวิจัยเรื่อง “อัตตากับอุดมการณ์ในกวีนิพนธ์สมัยใหม่” ของ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา เสนอในการประชุมไทยศึกษานานาชาติครั้งที่ ๗ ณ กรุงอัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์ (๔-๗ กรกฎาคม ๒๕๔๒) บทความวิจัยชิ้นนี้สำรวจบทกวีอันประกาศอัตตาและอุดมการณ์ของกวีในบทกวีสมัยใหม่ อันนับเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของประพันธศาสตร์ (ศาสตร์อันว่าด้วยศิลปะการประพันธ์) เพื่อดูว่ากวีสมัยใหม่แสดงออกในเรื่องนี้ประการใดบ้าง มีลักษณะเหมือนหรือต่างจากกวีโบราณประการใดบ้าง เพื่อเข้าใจจิตวิญญาณของกวีสมัยใหม่ งานที่เลือกมาศึกษาเป็นบทกวีของกวี ๖ คนที่ถือว่าเป็นกวีสำคัญร่วมสมัยและได้รับการยกย่องแล้วอย่างกว้างขวาง ได้แก่ อุซเซนี อังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ไพวรินทร์ ขาวงาม ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ แรคำ ประโดคำ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า กวีนิพนธ์ปัจจุบันมีแนวคิดหลักๆ หลายประการเกี่ยวกับ ขนบ การประกาศอัตตาและอุดมการณ์ของตน คือ

- ๑) กวียังดำรงสถานภาพสูงส่งพิเศษ ในฐานะผู้สร้างสรรค์ศิลปะและผู้นำทางจิตวิญญาณ
- ๒) กวียังยึดถือปรัชญาความงามของภาษาเป็นหัวใจสำคัญของกวีนิพนธ์
- ๓) กวีนิพนธ์มีความสำคัญต่อจิตวิญญาณของมนุษย์ มีคุณค่าถึงขั้นยกระดับจิตใจและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาแก่สังคม

กวีทั้ง ๖ ท่านนี้มีความเชื่อมั่นในอุดมคติของตนอันเป็นอุดมคติร่วมสมัย คือ การสร้างสรรค์บทกวีเพื่อยกระดับจิตใจมนุษย์ (จากอิทธิพลพุทธศาสนา) และการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมที่ดีขึ้น

๒. การวิจัยเรื่อง “กวีนิพนธ์ในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย : ประสบการณ์จากวรรณคดีไทย อังกฤษ อเมริกัน ฝรั่งเศส และเยอรมัน” ของโครงการสกว.

ผลการวิจัยปรากฏชัดว่า กวีนิพนธ์ร่วมสมัยยังเป็นพลังทางปัญญาโดยปราศจากข้อสงสัยใดๆ กวีร่วมสมัยของชาติต่างๆ มุ่งเน้นความสามารถที่จะรู้จักตนเอง และมองโลก ธรรมชาติ สังคม ได้อย่างเฉียบคม นอกจากนั้นความสำนึกในเอกภาพระหว่างมนุษย์กับโลก ความยึดมั่นในอุดมคติที่

จะต่อสู้กับความหมกมุ่นในวัตถุและสัญชาตญาณไม่ต่ำในตัวมนุษย์ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ กวีนิพนธ์ทำหน้าที่เป็นเสียงแห่งมโนธรรม และในบางบริบทก็ทำหน้าที่ผลักดันให้เกิดการฟื้นตัวทางจริยธรรมได้อีกด้วย แต่พลังทางปัญญา ยังคงสภาพเป็นแค่ศักยภาพที่สังคมส่วนใหญ่ยังมิได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่สำนึกในคุณค่าของกวีนิพนธ์ จึงได้จัดกิจกรรมส่งเสริม กวีนิพนธ์อย่างเข้มข้นและหลากหลายขึ้นมา

ในส่วนของกวีนิพนธ์ไทยนั้นสรุปว่า กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยมีรากเหง้าที่ยังลึกลงไป ในวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย และในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นความสามารถของกวีที่ใช้กวีนิพนธ์เป็นสื่อแห่งความคิดแนวใหม่ ทั้งในด้านปรัชญา และสังคมการเมือง นอกจากนี้ นวัตกรรมในทางวรรณศิลป์ที่ปรากฏอยู่ในกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ก็จัดได้ว่ามีลักษณะเป็นการบุกเบิก แสดงให้เห็นว่ากวีนิพนธ์ร่วมสมัยของไทยเป็นพลังทางปัญญา และสื่อพลังทางปัญญาของสังคมไทยได้อย่างดียิ่ง

๓. บทความเรื่อง “ บทใคร่ครวญวรรณคดีและปรัชญา เมื่ออ่าน ‘มือนั้นสีขาว’ ” ของ **โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์** ตีพิมพ์ในวารสาร ภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ ๑๐/๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ บทความเรื่องนี้พบว่าหนังสือ “มือนั้นสีขาว” ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่ช่วยให้เราได้หวนกลับมาคิดใคร่ครวญถึงบทบาทหน้าที่ของเราในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ การอ่านหนังสือ เช่น “มือนั้นสีขาว” จะช่วยให้เราค้นหาคำตอบของปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของมนุษย์ คือปัญหาที่ว่าชีวิตแบบใดเป็นชีวิตที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์

๔. บทความเรื่อง “ยุคสมัยของกวีนิพนธ์กับการตีความมองผ่านกวีนิพนธ์รางวัลซีไรต์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ พ.ศ. ๒๕๔๑” ของ **มาโนช ดินลานสกุล** ตีพิมพ์ในวารสาร ปริชาต ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๑-มีนาคม ๒๕๔๒. ศึกษางานกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ได้แก่ “เพียงความเคลื่อนไหว” ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ “ไปไม้ที่หายไป” ของ จิระนันท์ พิตรปรีชา “มือนั้นสีขาว” ของ ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ “ม้ำก้านกล้วย” ของ ไพวรินทร์ ขาวงาม “ในเวลา” ของ แร่คำ ประโดยคำ นำข้อสังเกตที่กล่าวไว้ว่า งานกวีนิพนธ์ในยุคนี้มีลักษณะคลุมเครือในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำกับเนื้อหา ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ มาเป็นประเด็นในการศึกษา สรุปว่างานกวีนิพนธ์ที่ได้รับความนิยมรับสูง และได้รับการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องยาวนาน นำที่จะเป็นอาหารใจ บำรุงความคิดสติปัญญาของผู้ที่เป็นเยาวชนบ้าง แต่กลับมีปรากฏการถ้อยคำและความคลุมเครือขวางกั้นอยู่

๕. วิทยานิพนธ์เรื่อง ร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ : วจนลีลากับความคิด ของ **ปรมาภรณ์ ลิ้มปีเลิศเสถียร ภาควิชาภาษาไทย อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.** วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาลีลาการใช้ภาษา ที่เป็นลักษณะเด่นในร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เพื่อชี้ให้เห็นว่าวจนลีลาของกวี มีความสัมพันธ์กับความคิดของกวีและสื่อความคิดได้สัมฤทธิ์ผล ผลการศึกษาสรุปว่า งานร้อยกรองของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีแนวคิดที่สำคัญๆ ปรากฏอยู่หลายด้าน อาทิ ความรัก ธรรมชาติ ศาสนา และสังคม เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มักเลือกสรรถ้อยคำที่มีลีลาอ่อนหวานนุ่มนวล สื่อสารความคิด เช่นเดียวกับการใช้ความเปรียบสื่อจินตภาพได้อย่างสวยงาม นอกจากนี้เนาวรัตน์ยังสามารถนำขนบการแต่งวรรณคดีและเพลงพื้นบ้านมาปรับประยุกต์สร้างสรรค์ เพื่อสื่อสารระดมสมัย ลีลาการใช้ภาษาที่อ่อนหวาน อันเป็นลักษณะเด่นเฉพาะของกวี ชี้ให้เห็นว่าเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีทัศนคติต่อโลกและชีวิตอย่างเอื้ออาทร อ่อนโยน ปราศจากที่จะสร้างสรรค์คุณค่า ความดีงามให้เกิดขึ้น การใช้ภาษาที่งดงามดังกล่าวสามารถสื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ชาบซึ่ง คล้อยตามทัศนคติได้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากวีนิพนธ์ร่วมสมัยนั้น มีคุณค่าควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และในบรรดานั้นกวีนิพนธ์ของศักดิ์สิริ มีสมสืบ ก็มีคุณค่าและความดีเด่นเป็นที่ตระหนักชัด ทว่ายังไม่มีผู้ใดได้นำงานวรรณกรรมทั้งหมดของกวีผู้นี้มาศึกษาวิเคราะห์อย่างจริงจัง นอกจากนี้ในประเด็นการศึกษาที่ว่าด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์กับการตีความ ก็ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์อย่างชัดเจน

สมมติฐานในการวิจัย

กลวิธีทางวรรณศิลป์ในงานของศักดิ์สิริ มีสมสืบ มีความดีเด่นและเอื้อต่อการตีความสารได้หลายระดับ

จุดมุ่งหมายในการวิจัย

๑. ศึกษากลวิธีทางวรรณศิลป์ในงานของศักดิ์สิริ มีสมสืบ
๒. ศึกษาว่ากลวิธีทางวรรณศิลป์มีลักษณะดีเด่นที่เอื้อต่อการตีความสารระดับต่างๆ อย่างไร

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาทั้งงานเรื่องสั้นและกวีนิพนธ์ของ ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ ที่ได้รับการพิมพ์รวมเล่มทั้งหมด ๕ เล่ม ดังต่อไปนี้

๑. ตู๊กตารอยทราย	(กวีนิพนธ์ - - ๒๕๒๖)
๒. คนสอยดาว	(กวีนิพนธ์ - - ๒๕๒๘)
๓. มือนั้นสีขาว	(กวีนิพนธ์ - - ๒๕๓๑)
๔. ตะตั้งเท็งตั้ง	(เรื่องสั้น - - ๒๕๓๙)
๕. ก็พอใจอยากจะรักให้หนักหนา	(กวีนิพนธ์ - - ๒๕๔๑)

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. “กลวิธี” หมายถึง วิธีการซึ่งผู้แต่งนำมาใช้ในการถ่ายทอดความนึกคิด หรือความสะเทือนใจ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีฝีมือขนาดใด เพื่อให้ผู้อ่านได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดเหล่านั้นได้อย่างซึ้งมืทราบ การใช้กลวิธีอาจจะทำได้หลายประการ เช่น การสร้างผู้เล่าเรื่อง การสร้างตัวละคร การเปิดเรื่องและปิดเรื่อง การใช้สัญลักษณ์ การสร้างนัยประหวัด เป็นต้น^๕

“วรรณศิลป์” หมายถึง ศิลปะของการเรียบเรียงถ้อยคำหรือศิลปะในการแต่งหนังสือ หัวใจของศิลปะทั้งหลายก็คือสุนทรีย์ภาพหรือความประณีตงดงาม ได้แก่ ความงามของภาษา ความงามของเนื้อเรื่อง ซึ่งกลมกลืนกับรูปแบบ ความงามความมีสาระของข้อคิดเห็นหรือแนวคิดที่แทรกแฝงอยู่ในเรื่อง ส่วนความงามที่สำคัญที่สุดของการสร้างวรรณกรรมก็คือวิธีแต่ง วิธีแต่งที่สวยงามที่สุดก็คือ ความผสมผสานที่เข้ากันได้อย่างประณีตนั่นเอง^๕

วรรณศิลป์ยังเป็นคุณสมบัติที่ทำให้วรรณกรรมเป็นวรรณคดี เป็นศิลปะของการเรียบเรียงซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกสะเทือนใจและจินตนาการ และสร้างขึ้นเป็นรูป มีเรื่องราวเป็นรายละเอียด^๖

^๕ กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณกรรมไทย , (ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๗) , หน้า ๒๙-๓๑.

^๕ สิทธา พิณีจกวอดล และคณะ, ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. (กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๕), หน้า ๓๕.

^๖ กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณกรรมไทย , หน้า ๗.

เพราะฉะนั้น ในที่นี้ “กลวิธีทางวรรณศิลป์” จึงหมายถึง กลวิธีทั้งหมดซึ่งผู้แต่งนำมาใช้ในการถ่ายทอดความนึกคิด หรือความสะเทือนใจ เพื่อให้งานชิ้นนั้นมีความงดงามทั้งทางภาษาและความคิด

๒. “การตีความ” ในที่นี้หมายถึง กระบวนการค้นหาความหมาย ความคิดในงานประพันธ์ ด้วยการพิจารณาจากความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือกลวิธีทุกส่วนที่ปรากฏในงานประพันธ์ชิ้นนั้นๆ อย่างละเอียด *

“การตีความได้หลายระดับ” ในที่นี้หมายถึงการตีความที่มีความเป็นไปได้ของความหมายมากกว่าหนึ่ง ความหมายที่ได้ อาจเป็นการหลากหลายในแนวกว้าง และแนวลึก เป็นความหมายที่สัมพันธ์กันจากระดับหนึ่งสู่อีกระดับหนึ่ง หรือมีความหมายเป็นไปได้หลายแนวทาง ภายใต้กรอบของตัวบทที่เอื้อให้เป็นไปได้เช่นนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. รวบรวมผลงานของศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๒. เรียบเรียงข้อมูลและกำหนดโครงร่าง
๓. วิเคราะห์ข้อมูลและเรียงเรียงตามโครงร่างที่กำหนดไว้
๔. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้เข้าใจกลวิธีทางวรรณศิลป์ในงานของศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ ว่ามีลักษณะดีเด่นที่เอื้อต่อการตีความสารได้หลายระดับ

๒. เป็นแนวทางในการศึกษากลวิธีทางวรรณศิลป์กับการตีความสารในงานวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่นๆ ต่อไป

* ดูรายละเอียดในบทที่ ๓.๑.๑ เรื่อง ความหมายของการตีความ